TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2005. gada 10. martā *

Apvienotās lietas C-96/03 un C-97/03

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2003. gada 7. janvārī un Tiesā reģistrēts 2003. gada 4. martā, tiesvedībā

A. Tempelman (C-96/03),

Époux T.H.J.M. van Schaijk (C-97/03)

pret

Directeur van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*] (referents), tiesneši E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], Ž. P. Puisošē [*J.-P. Puissochet*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*] un U. Lehmuss [*U. Lõhmus*],

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

ģenerāladvokāts M. Pojarešs Maduru [*M. Poiares Maduro*],
sekretāre M. Muhika Arsamendi [*M. Múgica Arzamendi*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 30. septembrī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Tempelmana [*Tempelman*] vārdā — H. Bronkhorsts [*H. Bronkhorst*], *advocaat*,

— laulāto van Shaiku [*Van Schaijk*] vārdā — A. van Bēks [*A. van Beek*], *advocaat*,

— Liellopu un gaļas uzraudzības valsts dienesta direktora [*Directeur van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees*] vārdā — E. J. Dālders [*E. J. Daalder*], *advocaat*,

— Nīderlandes valdības vārdā — J. G. M. van Bakela [*J. G. M. van Bakel*] un H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*], pārstāves,

— Grieķijas valdības vārdā — V. Kondolaims [*V. Kontolaimos*], S. Haritaki [*S. Charitaki*] un M. Tasopulu [*M. Tassopoulou*], pārstāvji,

— Īrijas valdības vārdā — D. O'Hagans [*D. O'Hagan*], pārstāvis, kam palīdz P. Makgarī [*P. McGarry*], *BL*,

— Itālijas valdības vārdā — I. Bragulja [*I. Braguglia*] un Dž. Fjengo [*G. Fiengo*], pārstāvji,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — R. Kodvela [*R. Caudwell*] un K. Džeksone [*C. Jackson*], pārstāves, kam palīdz P. Goldsmits [*P. Goldsmith*] un K. Vajda [*C. Vajda*], *QC*, un P. Heris [*P. Harris*], *barrister*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — T. van Reins [*T. van Rijn*], pārstāvis,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 2. decembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz to, kā interpretēt Padomes 1985. gada 18. novembra Direktīvu 85/511/EEK, ar ko ievieš Kopienas pasākumus mutes un nagu sērgas kontrolei (OV L 315, 11. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvu 90/423/EEK (OV L 224, 13. lpp., turpmāk tekstā — "Direktīva 85/511"); kā arī Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvu 90/425/EEK par veterinārajām un zootehniskajām pārbaudēm, kas piemērojamas Kopienā iekšējā tirdzniecībā ar noteiktiem dzīviem dzīvniekiem un produktiem, lai izveidotu iekšējo tirgu (OV L 224, 29. lpp.).

2 Šie lūgumi tika iesniegti prāvu ietvaros starp *Tempelman* (C-96/03), laulātajiem *Van Schaijk* (C-97/03) un *Directeur van Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees* (Liellopu un gaļas uzraudzības valsts dienesta direktors, turpmāk tekstā — "*RVV* direktors") par lēmumiem, ar kuriem *RVV* direktors ieinteresētajām personām piederošos pārnadžu dzīvniekus atzina par iespējami inficētiem ar mutes un nagu sērgu un izdeva rīkojumu par to likvidēšanu saskaņā ar 1992. gada 24. septembra *Gezondheids- en welzijnswet voor dieren* (Likums par dzīvnieku veselību un labturību, *Stbl. 1992*, 585. lpp.).

Atbilstošais tiesiskais regulējums

3 Direktīva 85/511 ir pamata tiesību akts, kas nosaka Kopienas pasākumus cīņā pret mutes un nagu sērgu, ko piemēro tās izraisīšanās gadījumā. Grozījumu izdarīšanas laikā, pieņemot Direktīvu 90/423, tika nolemts aizliegt profilaktisku vakcināciju pret mutes un nagu sērgu visā Kopienā, dodot priekšroku politikai, kas balstīta uz inficēto dzīvnieku pilnīgu izkaušanu un likvidēšanu. Ārkārtas vakcinācijas tomēr bija iespējamas ar stingriem nosacījumiem un ar Eiropas Kopienu Komisijas piekrišanu.

4 Direktīva 85/511 jo īpaši tās 4. pantā paredz, ka gadījumā, ja lauku saimniecībā ir viens vai vairāki dzīvnieki, par kuriem ir aizdomas, ka tie ir inficēti vai slimi ar mutes un nagu sērgu, kompetentā iestāde ņem lauku saimniecību valsts uzraudzībā un piemēro dažādus pasākumus dzīvnieku, produktu, personu un transporta līdzekļu pārvietošanās ierobežošanai. Atkarībā no apstākļiem šādus pasākumus var piemērot arī kaimiņu lauku saimniecībās.

5 Saskaņā ar Direktīvas 85/511 5. panta 2. punktu — tiklīdz ir apstiprināts, ka lauku saimniecībā atrodas viens vai vairāki inficēti dzīvnieki, kompetentā iestāde bez kavēšanās izdod rīkojumu dzīvniekus turpat nokaut un iznīcināt. Šīs Direktīvas 5. panta 4. punkts noteic, ka šā panta 1. punktā paredzētos pasākumus, t.i., paraugu noņemšanu attiecīgas analīzes veikšanai minētā iestāde var attiecināt arī uz kaimiņu lauku saimniecībām, ja to atrašanās vieta, izvietojums vai saskarsme ar dzīvniekiem no lauku saimniecības, kur konstatēta saslimstība, dod iemeslu aizdomām par iespējamu saslimstību.

6 Saskaņā ar minētās direktīvas 8. pantu lauku saimniecības nodod valsts uzraudzībā, ja valsts pilnvarots veterinārārsts atklāj vai, pamatojoties uz apstiprinātu informāciju, secina, ka tās varētu būt nonākušas kontaktā ar minētās direktīvas 4. vai 5. pantā minētām lauku saimniecībām personu, dzīvnieku vai transporta līdzekļu pārvietošanās rezultātā vai jebkādā citā veidā.

7 Ar Komisijas 2001. gada 27. marta Lēmumu 2001/246/EK, ar ko paredz nosacījumus mutes un nagu sērgas kontrolei un izskaušanai Nīderlandē, piemērojot Direktīvas 85/511 13. pantu (OV L 88, 21. lpp.), Nīderlandē tika atļauts izmantot supresīvās vakcīnas, kas tika definēta kā pret slimību uzņēmīgo sugu dzīvnieku ārkārtas vakcinācija konkrētās lauku saimniecībās, kas atrodas noteiktā rādiusā, un kas piemērojama tikai saistībā ar profilaktisku nokaušanu.

8 Ar Komisijas 2001. gada 5. aprīļa Lēmumu 2001/279/EK, ar ko izdara grozījumus Lēmumā 2001/246 (OV L 96, 19. lpp.), it īpaši tika atļauta vakcinācija liellopu aizsardzībai, kas atradās aptuveni 25 kilometru rādiusā ap Ūni [*Oene*].

9 Direktīvas 90/425/EEK 10. panta 1. un 4. punktā ir noteikts:

"1. Katra dalībvalsts nekavējoties informē pārējās dalībvalstis un Komisiju, ja tās teritorijā, papildus to slimību uzliesmojumam, kas minētas Direktīvā 82/894/EEK, ir uzliesmojušas jebkuras zoonozes, slimības vai radušies citi iemesli, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai.

Nosūtītāja dalībvalsts nekavējoties ievieš kontroles vai drošības pasākumus, kas paredzēti Kopienas noteikumos, it īpaši bufera zonu noteikšanu, kas paredzēta tajos noteikumos, vai veic jebkuru citu pasākumu, ko tā uzskata par piemērotu.

Saņēmēja dalībvalsts vai tranzīta dalībvalsts, kas 5. pantā minētās pārbaudes laikā ir konstatējusi, ka eksistē viena no pirmajā daļā minētajām slimībām vai iemesliem, drīkst, ja nepieciešams, veikt drošības pasākumus, kas paredzēti Kopienas noteikumos, tajā skaitā turēt dzīvniekus karantīnā.

Līdz pasākumu veikšanai saskaņā ar 4. punktu saņēmēja dalībvalsts drīkst, ja ir nopietni sabiedrības vai dzīvnieku veselības apsvērumi, veikt pagaidu drošības pasākumus attiecībā uz konkrētajām saimniecībām, centriem vai organizācijām vai, gadījumā, ja ir kāda epizootiskā slimība, attiecībā uz bufera zonu, kas paredzēta Kopienas noteikumos.

Par pasākumiem, ko veic dalībvalstis, bez kavēšanās tiek ziņots Komisijai un pārējām dalībvalstīm.

[..]

4. Komisija [vienmēr] pirmajā izdevīgajā gadījumā pārskata situāciju Pastāvīgajā veterinārijas komitejā. Tā veic vajadzīgos pasākumus tiem dzīvniekiem un produktiem, kas minēti 1. pantā, un, ja situācija to prasa, [arī] produktiem, kas iegūti no tiem dzīvniekiem saskaņā ar procedūru, kas noteikta 17. pantā. Komisija kontrolē situāciju un saskaņā ar to pašu procedūru groza vai atceļ veiktos pasākumus atkarībā no tā, kā attīstās situācija."

10 1992. gada 24. septembra likums par dzīvnieku veselību un labturību kā pasākumu infekcijas slimību apkarošanai paredz, ka kompetentā iestāde var izdot rīkojumu par dzīvnieku iznīcināšanu, ja ir aizdomas par to saslimšanu. Saskaņā ar 1996. gada 12. marta *Regeling aanwijzing besmettelijke dierziekten* (Noteikumi, ar kuriem nosaka dzīvnieku infekcijas slimības, *Stcrt. 1996*, 61. lpp.), dzīvnieks tiek turēts aizdomās, ja pilnvarotajam pārstāvim ir pamats uzskatīt, ka attiecīgais dzīvnieks ir inficēts vai slims, un tas ir pret attiecīgo infekcijas slimību uzņēmīgas sugas dzīvnieks.

Pamata prāvu fakti un prejudiciālie jautājumi

11 No lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu lietā C-96/03 izriet, ka Tempelmanam [*Tempelman*] piederēja Angoras kazas Venumā (*Wenum*), kas atradās Ūnes apkārtnes 25 km zonā. 2001. gada 3. aprīlī lauksaimniecības ministrs pieņēma lēmumu, ka visi Ūnes reģiona pārnadžu sugas dzīvnieki jāvakcinē un jānokauj. Tā kā Tempelmanam piederošo Angoras kazu ganāmpulks tika atklāts tikai vēlāk, *RVV* direktors ar 2001. gada 23. maija lēmumu informēja Tempelmanu, ka viņa kazas tiek turētas aizdomās par inficēšanos un tāpēc tās ir jānokauj. Ar 2001. gada 15. novembra lēmumu minētais direktors noraidīja Tempelmana iesniegto sūdzību par iepriekš minēto lēmumu. 2001. gada 17. decembrī ieinteresētā persona iesniedza prasību *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (iesniedzējtiesa) par minēto noraidījuma lēmumu.

12 No lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu lietā C-97/03 izriet, ka laulātie van Shaiki [*Van Schaijk*] turēja liellopu ganāmpulku Rāfensteinā (*Ravenstein*). Ar 2001. gada 26. marta lēmumu *RVV* direktors informēja ieinteresētās personas par to, ka visi viņu saimniecības pārnadžu dzīvnieki tiek turēti aizdomās par inficēšanos ar mutes un nagu sērgu, jo 772 metru attālumā no viņa saimniecības atrodas cita saimniecība, kurā viens vai vairāki dzīvnieki tiek turēti aizdomās par inficēšanos ar minēto slimību, un ka tāpēc visi dzīvnieki ir jānokauj. Ar 2001. gada 15. novembra lēmumu *RVV* direktors noraidīja laulāto van Shaiku iesniegto sūdzību par iepriekš minēto lēmumu. 2001. gada 20. decembrī ieinteresētās personas iesniedza prasību *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (iesniedzējtiesa) par minēto noraidījuma lēmumu.

13 Tempelmans un laulātie van Shaiki iesniedzējtiesā izvirzīja vairākus pamatus kā par starptautisko un Kopienu tiesību, tā arī par valsts tiesību pārkāpumiem.

14 Izvērtējot pamatus par valsts tiesību pārkāpumu, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu pamata lietā C-96/03 norāda:

"Mutes un nagu sērgas vīrusa (tālākas) izplatības novēršanas stratēģija, ko atbildētājs īstenoja līdz 2001. gada 3. aprīlim un saskaņā ar kuru tika nokauti visi pārnadži viena (vēlāk divu) kilometra apkārtnē no infekcijas avota, nevarēja novērst slimības izplatības turpināšanos Ūnes reģionā. Tā rezultātā un ņemot vērā ganāmpulku augsto blīvumu šajā reģionā, *College van Beroep* uzskata, ka atbildētājs no veterinārā viedokļa bija tiesīgs saprātīgi uzskatīt, ka Ūnes reģionā pat ārpus divu kilometru zonas ap infekcijas avotu varētu būt pārnadži, kas ir slimības ierosinātāju nēsātāji. Šajā sakarā *College van Beroep* ņem vērā to, ka mutes un nagu sērgas vīruss ir ārkārtēji infekciozs, ka tas var izplatīties lielā ātrumā un dažādos veidos un ka atbildētājs apspriedās ar veterinārijas ekspertiem par veicamajiem pasākumiem.

[..]

Ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, *College van Beroep* nav nekāda iemesla, lai uzskatītu, ka atbildētājs — ievērojot [viņam atzīto rīcības brīvību] — šajā gadījumā būtu pieļāvis nepareizu risku novērtējumu. Pēc *College van Beroep* ieskatiem nav iespējams apgalvot, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ciestie zaudējumi, kas radušies lēmuma par viņa dzīvnieku nokaušanu dēļ, ir nesamērīgi ar šī lēmuma mērķiem. Turklāt šajā sakarā *College van Beroep* uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirzītajos pamatos netiek ņemts vērā fakts, kas izriet arī no atbildētāja argumenta, ka ikviens aizdomās turamais dzīvnieks, kas atstāts dzīvs Ūnes reģionā, principā rada risku, raugoties no cīņas pret mutes un nagu sērgas epidēmijas viedokļa. Apelācijas sūdzības iesniedzējs nav pārliecinājis, ka šajā gadījumā pastāv īpaši apstākļi, kuru dēļ atbildētājam vajadzēja secināt, ka aizdomās turamie dzīvnieki no veterinārā viedokļa nerada apdraudējumu."

15 Lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu pamata lietā C-97/03 *College van Beroep voor het bedrijfsleven* jo īpaši nosprieda:

"Par pietiekoši pamatotu uzskatāms fakts, ka 2001. gada 23., 24. un 25. martā primārajā saimniecībā atradās dzīvnieki, kam konstatētas klīniskas slimības pazīmes, kas ļāva izdarīt secinājumu, ka šie dzīvnieki ir "inficēti" Direktīvas 85/511 2. panta c) punkta nozīmē un tos vajadzēja nokaut saskaņā ar minētās direktīvas 5. pantu. Pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītajiem argumentiem šajā sakarā, lai dzīvniekus uzskatītu par "inficētiem", nav vajadzīgs, lai novērotos klīniskos simptomus apstiprinātu laboratorijas analīzēs. Turklāt apstāklis, ka vēlākas laboratorijas analīzes neatklāja, ka primārajā saimniecībā ir konstatēta mutes un nagu sērgas infekcija, nemaina to apstākli, ka atbildētājs, ievērojot sākotnējā lēmuma pieņemšanas laiku, bija tiesīgs attiecīgās lēmumu pieņemšanas procedūras ietvaros saprātīgi uzskatīt, ka infekcija ar šo vīrusu pastāvēja primārajā saimniecībā. Tādējādi, ņemot vērā faktu, ka sākotnējā lēmuma pieņemšanas laikā apelācijas sūdzības iesniedzēju dzīvnieki atradās viena kilometra rādiusā no primārās saimniecības, atbildētājam bija saprātīgs iemesls uzskatīt, ka šie dzīvnieki bija apstākļos, kur tie varēja inficēties vai saslimt ar vīrusu.

No šāda viedokļa 2001. gada 26. marta lēmums, ar kuru atzīts, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju dzīvniekus tur aizdomās par inficēšanos ar mutes un nagu sērgas vīrusu, uzskatāms par likumīgu. Šajā sakarā *College van Beroep* ņem vērā to, ka mutes un nagu sērgas vīruss ir ārkārtīgi infekciozs, ka tas var izplatīties ļoti ātri un dažādos veidos. Tāpat vērā tiek ņemts fakts, ka atbildētājs par veicamajiem pasākumiem apspriedās ar veterinārijas ekspertiem, kas uzskatīja, ka īpaši inficēšanās draudi pastāvēja attiecībā uz saimniecībām, kuras atradās viena kilometra rādiusā ap inficēto saimniecību. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzēji nav pārliecinoši apstrīdējuši šo ekspertu viedokli."

16 Analogu iemeslu dēļ, kādi ir lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu pamata lietā C-96/03, *College van Beroep voor het Bedrijfsleven* pamata lietā C-97/03 atzina, ka nav nekāda iemesla uzskatīt, ka atbildētājs pamata lietā ir nepareizi novērtējis draudus, ka apelācijas sūdzības iesniedzējiem lēmuma rezultātā nodarītie zaudējumi par to dzīvnieku nokaušanu būtu bijuši nesamērīgi ar šī lēmuma mērķiem vai ka minētais atbildētājs ir pārkāpis likuma par dzīvnieku veselību un labturību 36. pantu. Iesniedzējtiesa tāpat neuzskatīja, ka atbildētājs attiecīgajā procedūrā neievēroja labas pārvaldības principu vai nepareizi izmantoja pilnvaras.

17 Izskatot kā vienā, tā otrā lietā pamatus par Kopienu tiesību pārkāpumiem, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* atzina, ka lēmumi par dzīvnieku nokaušanu tika pieņemti, balstoties uz hipotēzi, kas nav paredzēta Direktīvā 85/511. Savā lēmumā pamata lietā C-96/03 iesniedzējtiesa norāda, ka, lai arī dzīvnieki atradās Lēmuma 2001/279 III pielikuma A daļā noteiktajā teritorijā, kurā paredzēta supresīvā vakcinācija, ne minētais lēmums, ne arī Lēmums 2001/246 nav piemērojami, ciktāl attiecīgie dzīvnieki nav tikuši vakcinēti tieši pirms iznīcināšanas. Lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu pamata lietā C-97/03 *College van Beroep voor het bedrijfsleven* atzina, ka ne 2001. gada 27. marta Lēmums 2001/246, ne minētā lēmuma grozījumi, kas tika izdarīti ar 2001. gada 5. aprīļa Lēmumu 2001/279, nebija

piemērojami 2001. gada 26. martā — dienā, kad tika pieņemts RVV direktora lēmums par dzīvnieku nokaušanu. Neviens lietas dalībnieks pamata prāvā šajā sakarā neapstrīd, ka Tempelmana un laulāto van Shaiku apstrīdētie lēmumi tika pieņemti tikai uz valsts tiesību pamata.

18 *College van Beroep voor het bedrijfsleven* norāda, ka dalībvalstis var pamatot savu kompetenci ar Direktīvas 90/425 10. pantu. Taču tā jautā, vai Direktīva 85/511 ir uzskatāma par speciālo tiesību normu (*lex specialis*) attiecībā pret Direktīvu 90/425.

19 Pēc iesniedzējtiesas uzskatiem no Direktīvas 90/423 un jo īpaši no tās preambulas un 1., 4., 5. un 16. panta izriet, ka Kopienas sistēmai cīņā pret mutes un nagu sērgu ir izsmeļošs raksturs. Tomēr daži Lēmuma 2001/246 noteikumi rada iespaidu, ka dalībvalstīm ir arī tiesības veikt aizdomās turamo dzīvnieku profilaktisku nokaušanu gadījumā, ja inficēšanās ar mutes un nagu sērgas vīrusu nav tikusi konstatēta.

20 Ņemot vērā iepriekš minēto, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kas ir identiski abās pamata prāvās:

"1) Vai Kopienas tiesības piešķir dalībvalstīm pilnvaras lemt par dzīvnieku nokaušanu, kas tiek turēti aizdomās par inficēšanos vai saslimšanu ar mutes un nagu sērgas vīrusu?

2) Vai Direktīva 85/511/EEK, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 90/423/EEK, piešķir dalībvalstīm brīvību pieņemt (vai likt pieņemt) papildu valsts pasākumus cīņā pret mutes un nagu sērgu?

3) Kādus ierobežojumus Kopienas tiesības uzliek dalībvalstīm attiecībā uz valsts pasākumiem, kas pieņemti papildus Direktīvā 85/511/EEK, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 90/423/EEK, paredzētajiem pasākumiem?"

21 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2003. gada 8. aprīļa rīkojumu lietas C-96/03 un C-97/03 tika apvienotas rakstveida procesa, mutvārdu procesa un sprieduma vajadzībām.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

22 Ar uzdotajiem jautājumiem, kurus lietderīgi izvērtēt kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Kopienu tiesības piešķir dalībvalstīm pilnvaras pieņemt pasākumus cīņā pret mutes un nagu sērgu papildus Direktīvā 85/511 paredzētiem pasākumiem, jo īpaši, pilnvaras iznīcināt dzīvniekus lauku saimniecībā, kas atrodas kaimiņos vai noteiktā apkārtnē tādai saimniecībai, kurā ir inficēti dzīvnieki, un apstiprinošas atbildes gadījumā — kādus ierobežojumus Kopienas tiesības paredz šādu pilnvaru īstenošanai.

23 Pēc Tempelmana un laulāto van Shaiku uzskatiem Direktīva 85/511 nepieļauj, ka dalībvalstis pieņem papildu valsts pasākumus cīņā pret mutes un nagu sērgu, un neviena no Kopienas tiesību normām, jo īpaši Direktīvas 90/425 10. pants, nedod šādām valstīm pilnvaras lemt par dzīvnieku nokaušanu, kas tiek turēti aizdomās par inficēšanos vai saslimšanu ar mutes un nagu sērgas vīrusu. Pakārtoti, kas attiecas uz trešo jautājumu, laulātie van Shaiki apgalvo, ka pieņemtajiem valsts pasākumiem jāatbilst samērīguma un subsidiaritātes principiem, kas nav ievēroti pamata prāvā.

24 Nīderlandes, Grieķijas, Īrijas, Itālijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija uzskata, ka Kopienas tiesības piešķir dalībvalstīm pilnvaras lemt par dzīvnieku nokaušanu, kuri tiek turēti aizdomās par inficēšanos vai saslimšanu ar mutes un nagu sērgas vīrusu un pieņemt stingrākus valsts pasākumus, nekā paredzēts Direktīvā 85/511. Šādas dalībvalstu pilnvaras ierobežo pienākums ievērot Direktīvā 85/511 skaidri izteiktās prasības, priekšmetu un mērķi, kā arī samērīguma principu. Komisija piebilst, ka dalībvalsts pieņemtie pasākumi jādara zināmi tai un citām dalībvalstīm.

25 Ģenerāladvokāts savu secinājumu 30. punktā norāda, ka Direktīva 85/511 tieši nenosaka, ka pilnvarots veterinārārsts var uzdod iznīcināt dzīvniekus saimniecībā, kas atrodas kaimiņos vai noteiktā apkārtnē tādai saimniecībai, kurā atrodas ar mutes un nagu sērgas vīrusu inficēti dzīvnieki.

26 Neiedziļinoties fakta noskaidrošanā, kā to arī norāda Komisija, ka redakcijas kļūdas rezultātā Direktīvas 85/511 5. panta 4. punktā ir norāde uz minētā panta 1. punktu, nevis uz 2. punktu, pietiek norādīt, ka minēto Direktīvu nevar interpretēt, neņemot vērā Direktīvu 90/425, kas ir pamatteksts attiecībā uz dzīvnieku un lauksaimniecības produktu brīvu apriti.

27 Pieņemta, lai izveidotu iekšējo tirgu, Direktīva 90/425 vadās pēc atzinuma, kas izteikts tās trešajā apsvērumā, ka uz robežām tiek veiktas pārbaudes, lai nodrošinātu sabiedrības veselības un dzīvnieku veselības aizsardzību. Minētā direktīva, kā tas ir noteikts tās ceturtajā apsvērumā, iepriekš paredz būtisko prasību saskaņošanu attiecībā uz dzīvnieku veselības aizsardzību. Tā nosaka pārbaužu raksturu, ko jāveic vai var veikt dzīvnieku nosūtītājas vai saņēmējas dalībvalstis, kā arī pasākumus, ko jāveic vai var veikt minētās dalībvalstis.

28 Šīs direktīvas 8.–10. pants attiecas uz zoonozēm, slimībām vai jebkuriem citiem iemesliem, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvniekiem un cilvēkiem. Jo īpaši tās 10. pants nosaka aizsardzības pasākumus, ko var pieņemt dalībvalstis un Komisija, katras iesaistītās iestādes pienākumus, kā arī procedūras, kas jāievēro, lai dzīvnieku un cilvēku veselības problēmas varētu atrisināt iespējami ātri un koordinēti.

29 Direktīva 90/425 ir piemērojama, ja neviens cits Kopienas tiesību akts neparedz ne pasākumus, ko var pieņemt, ne arī procedūru, kas jāievēro zoonožu, slimību vai jebkuru citu iemeslu gadījumā, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvniekiem un cilvēkiem.

30 Ņemot vērā tās plašo piemērošanas jomu un vispārējos mērķus, uzskatāms, ka minētā direktīva piemērojama arī tad, ja Kopienas tiesību akti izrādās nepietiekami, lai pārvarētu specifiskas problēmas gadījumos, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvniekiem vai cilvēkiem. Šajā sakarā Tiesa jau ir lēmusi, ka Direktīvas 90/425 8. pants ir interpretējams, ņemot vērā tās mērķi nodrošināt dzīvnieku un cilvēku veselības aizsardzību un zinātnes atziņu attīstību (Tiesas 2002. gada 8. janvāra spriedums lietā C-428/99 *Van den Bor*, *Recueil*, I-127. lpp., 38. punkts).

31 Taču jānorāda, ka Komisija un dalībvalstis var pieņemt aizsardzības pasākumus saskaņā ar Direktīvas 90/425 10. pantu, tikai ievērojot Kopienas tiesības. Tām tāpat jāievēro spēkā esošajā Kopienas regulējumā paredzētie mērķi un tādi Kopienas tiesību vispārējie principi kā samērīguma princips. Turklāt dalībvalstu pienākums ziņot Komisijai un pārējām dalībvalstīm, kas paredzēts Direktīvas 10. pantā, tāpat precīzi jāievēro, lai nodrošinātu ciešu sadarbību starp šīs valsts iestādēm un šo institūciju.

32 Attiecībā uz Direktīvas 85/511 mērķi jāatgādina, ka tās trešais apsvērums nosaka, ka pasākumi jāpieņem, tiklīdz rodas aizdomas par slimības klātbūtni, lai varētu īstenot tūlītēju un efektīvu [cīņu], tiklīdz saslimstība ir apstiprināta.

33 Saskaņā ar minētās direktīvas pēdējo apsvērumu tajā paredzētajām metodēm ir eksperimentāls raksturs, un tās ir jāpārskata, lai sekotu līdzi mainīgajiem apstākļiem. Sākotnēji 1985. gadā izveidotā sistēma ir efektīvi pārskatīta un būtiski mainīta 1990. gadā ar Direktīvu 90/423, ar ko ievieš nevakcinācijas politiku saistībā ar sanitāru izkaušanu. 1990. gadā ieviestā sistēma tāpat tika pārskatīta pēc 2001. gada epidēmijas, lai ņemtu vērā šajā krīzē iegūto pieredzi, kā tas izriet no Padomes 2003. gada 29. septembra Direktīvas 2003/85/EK par Kopienas pasākumiem mutes un nagu sērgas kontrolei, ar kuru atceļ Direktīvu 85/511 (OV L 306, 1. lpp.).

34 Kā jau atgādināts šī sprieduma 25. punktā, Direktīva 85/511 neparedz dzīvnieku iznīcināšanu saimniecībā, kas atrodas kaimiņos vai noteiktā apkārtnē tādai saimniecībai, kurā atrodas ar mutes un nagu sērgas vīrusu inficēti dzīvnieki, taču to nevar interpretēt tādā nozīmē, ka šāda veida pasākums ir tai pretējs.

35 Šāda interpretācija neļautu sasniegt šajā direktīvā noteikto mērķi efektīvi apkarot slimību. Kā norāda valdības, kas sniegušas apsvērumus, šādos gadījumos, kad profilaktiska nokaušana, ņemot vērā vīrusa izplatības ātrumu, ir jāņem vērā tādi elementi kā slimības virulence, attiecīgo dzīvnieku sugu vai klimata apstākļi.

36 Savos apsvērumos Apvienotās Karalistes — dalībvalsts, kuru 2001. gada epidēmija skāra jo īpaši — valdība šajā sakarā ir citējusi Džeimsa Maršala Skudamora [*James Marshall Scudamore*], Apvienotās Karalistes galvenā veterinārārsta, 2001. gada

29. marta ziņojumu *High Court of Justice*, ka 2001. gada epidēmiju var kontrolēt, tikai pastiprinot nokaušanas politiku, kas vispirms attiecas uz slimajiem dzīvniekiem vai dzīvniekiem, kas nonākuši tiešā saskarsmē ar šādiem dzīvniekiem, bet otrajā posmā uz aizdomās turamiem dzīvniekiem un tuvumā esošo saimniecību dzīvniekiem, un visbeidzot — noteiktās teritorijās — attiecībā uz aitām, kazām un cūkām, kas atrodas 3 kilometru apkārtnē ap saimniecību ar slimiem dzīvniekiem.

37 Tāpēc ar Lēmumu 2001/246, kas pieņemts uz Direktīvas 90/425 10. panta un Direktīvas 85/511 13. panta 3. punkta pamata, Komisija atļāva dzīvnieku supresīvu vakcināciju un profilaktisku nokaušanu, turklāt pēdējais pasākums, kas noteikts šī lēmuma 1. pantā, paredz iznīcināt uzņēmīgus dzīvniekus saimniecībās, kas atrodas tādu saimniecību noteiktā apkārtnē, kuras ir norobežotas saskaņā ar Direktīvas 85/511 4. vai 5. pantu un kalpo mērķim steidzami samazināt uzņēmīgu sugu dzīvnieku skaitu inficētajā zonā.

38 Profilaktiskā nokaušana ir pamatota Lēmuma 2001/246 ceturtajā apsvērumā šādi:

"Papildus pasākumiem saskaņā ar Direktīvu 85/511/EEK Nīderlande kā piesardzības pasākumu piemēro uzņēmīgu dzīvnieku profilaktisku nokaušanu saimniecībās, kas atrodas inficētu vai aizdomās turamu saimniecību tuvumā, ņemot vērā epidemioloģisko situāciju un uzņēmīgo dzīvnieku augsto apdzīvotības blīvumu noteiktās teritorijas daļās."

39 Tiesa jau ir lēmusi, ka Lēmumā 2001/246 paredzētie noteikumi veido pietiekamu juridisku pamatu Komisijas kompetencei pieņemt šādu lēmumu (Tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā C-189/01 *Jippes* u.c., *Recueil*, I-5689. lpp., 127. punkts).

40 No šiem apsvērumiem izriet, ka Direktīvu 85/511 nevar interpretēt tādā nozīmē, ka tajā paredzētos pasākumus nevar papildināt ar Kopienas vai valsts pasākumiem, kas pieņemti uz Direktīvas 90/425 pamata.

41 Šajā sakarā vārda "obligātos" svītrošanu Direktīvas 85/511 1. pantā, pieņemot grozījumus ar Direktīvu 90/423, nevar interpretēt tādā nozīmē, kā to apgalvo Tempelmans un laulātie van Shaiki, ka Kopienu likumdevējs konkrētā veidā ir ierobežojis kontroles pasākumus, ko var pieņemt epidēmijas gadījumā. Kā to norāda ģenerāladvokāts savu secinājumu 35. punktā, šī vārda svītrošana jāskata kontekstā ar vienveidīgas politikas pieņemšanu par profilaktisku nevakcināciju. Turklāt pamata prāvas prasītāju piedāvātā interpretācija būtu pretēja centieniem uzlabot slimības apkarošanas sistēmu, kas izteikta Direktīvas 85/511 pēdējā apsvērumā, kura saturs netika grozīts Direktīvas 90/423 pieņemšanas laikā.

42 Attiecībā uz dalībvalstu pilnvarām pirms Komisijas pasākumu pieņemšanas Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta otrā daļa paredz, ka zoonozes, slimības vai citu iemeslu gadījumā, kas var radīt nopietnas briesmas dzīvnieku vai cilvēku veselībai, dalībvalsts nekavējoties ievieš kontroles vai drošības pasākumus, kas paredzēti Kopienu noteikumos, vai veic jebkuru citu pasākumu, ko tā uzskata par piemērotu.

43 Pretēji laulāto van Shaiku apgalvojumam saikļa "vai" lietojums minētā teikuma pēdējās daļas ievadā interpretējams tādējādi, ka tas neliek dalībvalstij izvēlēties starp Kopienas noteikumos paredzētajiem pasākumiem un citiem pasākumiem, ko tā uzskata par piemērotiem. Šī noteikuma interpretācija saskaņā ar tajā paredzēto dzīvnieku un cilvēku veselības aizsardzības mērķi liek to tulkot tādā nozīmē, ka tā neiestājas pret to, ka dalībvalsts papildu kontroles vai drošības pasākumu ieviešanai, ko paredz Kopienu noteikumi, pieņem pasākumus, ko tā uzskata par piemērotiem.

44 Turklāt izteiciens "drošības pasākumi" Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta ceturtajā daļā ir jāinterpretē, ņemot vērā vispārējo mērķi aizsargāt dzīvnieku un cilvēku veselību, nevis tādā nozīmē, ka tie iestājas pret visiem pasākumiem, kas neparedz katra konkrēta dzīvnieka saglabāšanu, un jo īpaši pasākumiem attiecībā uz iespējami inficēto dzīvnieku nokaušanu.

45 Tāpēc pamata lietas apstākļos Nīderlandes iestādes varēja uzskatīt, ka vajadzīgs veikt Tempelmanam un laulātajiem van Shaikiem piederošo dzīvnieku profilaktisko nokaušanu.

46 Neatkarīgi no tā, vai tos pieņem dalībvalsts uz Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkta pamata, vai Komisija uz tās pašas Direktīvas 10. panta 4. punkta pamata, aizsardzības pasākumos jāievēro samērīguma princips (šajā sakarā attiecībā uz saņēmējas dalībvalsts pieņemtajiem pasākumiem skat. Tiesas 2003. gada 3. jūlija spriedumu lietā C-220/01 *Lennox*, *Recueil*, I-7091. lpp., 76. punkts; attiecībā uz Komisijas pieņemtajiem pasākumiem skat. Tiesas 1998. gada 5. maija spriedumu lietā C-180/96 Apvienotā Karaliste/Komisija, *Recueil*, I-2265. lpp., 96.–111. punkts, un iepriekš minēto spriedumu *Jippes*, 113. punkts).

47 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka samērīguma princips, kas ir viens no Kopienu tiesību vispārējiem principiem, prasa, lai pieņemtie tiesību akti nepārsniegtu tos ietvarus, kas ir piemēroti un vajadzīgi leģitīmu mērķu sasniegšanai, ko pilda attiecīgais tiesību akts, un ja turklāt pastāv izvēle starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, tad jāizvēlas vismazāk apgrūtinošais, un radītās neērtības nedrīkst būt pārmērīgas salīdzinājumā ar noteiktajiem mērķiem (iepriekš minētie spriedumi *Jippes* u.c., 81. punkts, un *Lennox*, 76. punkts).

48 Izdarot šādu novērtējumu, jāņem vērā visas šajā gadījumā aizsargājamās intereses un jo sevišķi īpašumtiesības (šajā sakarā skat. Tiesas 2003. gada 12. jūnija spriedumu lietā C-112/00 *Schmidberger, Recueil*, I-5659. lpp., 79. punkts), kā arī dzīvnieku labturības prasības (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu *Jippes* u.c., 79. punkts).

49 No lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu izriet, ka *College van Beroep voor het bedrijfsleven* veica valsts tiesību piemērošanas kontroli, kas ir analoga prasībām par samērīguma principa ievērošanu Kopienas tiesībās, un tā uzskatīja, ka pasākumi pamata lietā nebija nesamērīgi. Minētai tiesai tomēr jāpārbauda, ņemot vērā Kopienas tiesības, vai samērīguma princips ievērots apstākļu novērtēšanā, saskaņā ar kuriem pamata prāvā pieņemti apstrīdētie lēmumi par nokaušanu.

50 Papildus samērīguma principam dalībvalstij, kas pieņem aizsardzības pasākumus atbilstīgi Direktīvai 90/425, ir jāievēro tajā noteiktie pienākumi un izveidotā procedūra. Šajā sakarā minētās direktīvas 10. panta 1. punkta piektā daļa paredz, ka par pasākumiem, ko veic dalībvalstis, bez kavēšanās tiek ziņots Komisijai un pārējām dalībvalstīm [iepriekš minētais spriedums *Lennox*, 75. punkts; par pienākumu nekavējoties ziņot un lojālas sadarbības pienākumu gadījumā, ja tiek pieņemts aizsardzības pasākums, balstoties uz Direktīvas 90/425 8. pantu, skat. iepriekš minēto spriedumu *Van den Bor*, 45.–48. punkts; pēc analoģijas attiecībā uz pasākumiem, kas pieņemti, balstoties uz Padomes 1989. gada 11. decembra Direktīvu 89/662/EEK par veterinārajām pārbaudēm Kopienas iekšējā tirdzniecībā, lai izveidotu iekšējo tirgu (OV L 395, 13. lpp.), skat. Tiesas 2002. gada 22. oktobra spriedumu lietā C-241/01 *National Farmers' Union, Recueil*, I-9079. lpp., 60. punkts].

51 Komisija šajā sakarā norāda, ka šajā gadījumā pamata lietā Nīderlandes iestāžu pasākumi tika pieņemti ciešas sadarbības ietvaros.

52 No visa iepriekš minētā izriet, ka uz *College van Beroep voor het bedrijfsleven* uzdotajiem jautājumiem jāatbild šādi:

Tā kā mutes un nagu sērga ir slimība, kas rada nopietnas briesmas dzīvniekiem, Direktīvas 90/425 10. panta 1. punkts piešķir dalībvalstīm pilnvaras pieņemt pasākumus cīņā pret mutes un nagu sērgu papildus tiem pasākumiem, kas paredzēti Direktīvā 85/511, jo īpaši pilnvaras likvidēt dzīvniekus lauku saimniecībā, kas atrodas kaimiņos vai noteiktā apkārtnē tādai saimniecībai, kurā ir inficēti dzīvnieki.

Pieņemot šādus papildu pasākumus, jāievēro mērķi, kas paredzēti spēkā esošajā Kopienu regulējumā un it īpaši Direktīvā 85/511, tādi Kopienas tiesību vispārējie principi kā samērīguma princips un informācijas sniegšanas pienākums, kas paredzēts Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā.

Par tiesāšanās izdevumiem

53 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies sakarā ar apsvērumu iesniegšanu Tiesai, izņemot tos, kuri radušies minētajiem lietas dalībniekiem, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Tā kā mutes un nagu sērga ir slimība, kas rada nopietnas briesmas dzīvniekiem, Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvas 90/425/EEK par veterinārajām un zootehniskajām pārbaudēm, kas piemērojamas Kopienā iekšējā tirdzniecībā ar noteiktiem dzīviem dzīvniekiem un produktiem, lai izveidotu iekšējo tirgu, 10. panta 1. punkts piešķir dalībvalstīm pilnvaras pieņemt pasākumus cīņā pret mutes un nagu sērgu papildus tiem pasākumiem, kas paredzēti Padomes 1985. gada 18. novembra Direktīvā 85/511/EEK, ar ko ievieš Kopienas pasākumus mutes un nagu sērgas kontrolei, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 1990. gada 26. jūnija Direktīvu 90/423/EEK, jo īpaši pilnvaras likvidēt dzīvniekus lauku saimniecībā, kas atrodas kaimiņos vai noteiktā apkārtnē tādai saimniecībai, kurā ir inficēti dzīvnieki.

Pieņemot šādus papildu pasākumus, jāievēro mērķi, kas paredzēti spēkā esošajā Kopienu regulējumā un it īpaši Direktīvā 85/511, kas grozīta ar Direktīvu 90/423, tādi Kopienu tiesību vispārējie principi kā samērīguma princips un informācijas sniegšanas pienākums, kas paredzēts Direktīvas 90/425 10. panta 1. punktā.

[Paraksti]